

کتاب «جواهر مدینه»^۱ بازتاب‌ها و واکنش‌ها

سید مجتبی اوصیاء

چکیده:

پس از ماجرای کاریکاتورهای دانمارکی علیه پیامبر گرامی اسلام، حضرت محمد(ص) و در ادامه امواج تهاجمی و موضع‌گیری‌های غرب علیه جهان اسلام، سخن از انتشار کتابی است که موج تازه‌ای از این بی‌حرمتی‌ها را علیه پیامبر اسلام(ص) دامن می‌زند. در این نوشتار برآنیم مقداری در مورد این کتاب و بازتاب‌های آن مطالبی را بیان کنیم تا در مجالی دیگر با دسترسی به متن کامل کتاب، بررسی و نقد مناسبی ارائه دهیم.

---

^۱ - the Jewel of Medina

پس از ماجرای دو سال پیش کاریکاتورهای دانمارکی علیه پیامبر گرامی اسلام، حضرت محمد(ص) و در ادامه امواج تهاجمی و موضع گیری‌های غرب علیه جهان اسلام، سخن از انتشار کتابی است که موج تازه‌ای از این بی حرمتی‌ها را علیه شخصیت پیامبر اسلام(ص) دامن می‌زند. در این نوشتار برآنیم مقداری در مورد این کتاب و بازتاب‌های آن مطالبی را بیان کنیم تا در مجالی دیگر با دسترسی به متن کامل کتاب، بررسی و نقد مناسبی ارائه دهیم.

درباره کتاب

این کتاب تحت عنوان «جواهر مدینه» توسط «شری جونز»^۱ نویسنده زن آمریکایی در سال ۲۰۰۷ میلادی در قالب رمان به نگارش در آمده است. نویسنده در این کتاب زندگی عایشه همسر پیامبر اکرم(ص) را از ۶ تا ۱۸ سالگی، یعنی تا زمان رحلت حضرت محمد(ص) به شکل یک اثر تاریخی به خیال‌پروری پرداخته است.

---

^۱ - Sherry Jones

این کتاب ابتدا قرار بود در ماه اکتبر سال ۲۰۰۷ میلادی توسط یک ناشر امریکایی به نام «Random House» منتشر شود، اما این مؤسسه اعلام کرد که کتاب مذکور را به دلیل محتوای توهین آمیز آن به پیامبر اسلام (ص) منتشر نمی‌کند، چرا که کاری مشابه کتاب «آیات شیطانی» سلمان رشدی ارزیابی شده است و خشم و اعتراض مسلمانان را در پی خواهد داشت و زندگی کارکنان این نشریه را به خطر می‌اندازد.

پس از رد چاپ این کتاب توسط «Random House»، انتشارات «Book Bio» در کشور صربستان، نخستین ناشری بود که این کتاب را در ماه اگوست سال ۲۰۰۸ میلادی چاپ و منتشر کرد، اما این انتشارات بعد از اعتراض مفتی مسلمان صربستان و محکوم نمودن اتحادیه اسلامی آن کشور و تقاضای مسلمانان مبنی بر عذر خواهی از پیروان حضرت محمد (ص) و جمع آوری کتب توزیع شده تمام نسخه های آن را جمع آوری کرد.^۱

مؤسسه انتشاراتی «Books Bio Fort» نیویورک نیز، کتاب «جواهر مدینه» را در ۵۰ هزار نسخه در پانزدهم اکتبر ۲۰۰۸ میلادی چاپ و منتشر کرد.

گویا این اقدام انتشارات «Random House» به منزله آغاز مسابقه و رقابتی مهم برای خالی نمودن عقده ها و کینه‌ها علیه مسلمانان بوده است به گونه‌ای که قرار شد در ماه سپتامبر ۲۰۰۸ این اثر در ۱۵ کشور دنیا مانند: آمریکا، آلمان، ایتالیا، اسپانیا، روسیه، برزیل، مجارستان ... و از جمله دانمارک که در سال ۲۰۰۶ کاریکاتورهای توهین آمیز به پیامبر اسلام (ص) در نشریات آن به چاپ رسیده بود منتشر شود.^۲ در پی این رویداد بسیاری از نشریات دانمارک نیز همراه با تمجید از این کتاب، بیش از ۲۰ کاریکاتور موهن جدید به ساحت مقدس رسول اکرم (ص) به چاپ رساندند.

نویسنده کتاب، یک روزنامه نگار امریکایی است که تجربه ۳۰ ساله در خبرنگاری و نویسندگی دارد. او در سال ۲۰۰۶ میلادی، لیسانس خود را در ادبیات انگلیسی اخذ کرد و طی دو سال با زبان عربی آشنا شده است. وی در مصاحبه با خبرگزاری «Associated press» گفت: پس از حملات ۱۱ سپتامبر به این موضوع علاقه‌مند شده و با خواندن کتاب‌هایی در این زمینه به ایده این کتاب رسید و مدعی شد که مطالب کتاب را از منابع عربی- اسلامی که در مورد عایشه نوشته شده استفاده کرده است.

^۱- اگر چه ناشر این کتاب دوباره آن را توزیع کرد. (خبرگزاری ایکن، منطقه بالکان - ۸ شهریور ۸۷)

^۲- پیش بینی‌ها حاکی از آن است که تا پایان سال ۲۰۰۸ میلادی نزدیک به نیم میلیون نسخه از این کتاب چاپ شود.

جالب توجه است که نویسنده این کتاب هیچ‌گاه سفری به کشورهای مسلمان سفر نکرده و اطلاعات و آگاهی لازم را در مورد دین اسلام و فضای اجتماعی- فرهنگی مسلمانان در صدر اسلام و هم اکنون نداشته است. به گفته بسیاری از صاحب‌نظران؛ اگر چه نویسنده این اثر توانسته از لحاظ ادبیات انگلیسی متن خوبی را به نگارش در آورد، اما از جنبه محتوای علمی، منطقی و استنادات، بسیار ضعیف و بی‌ربط عمل کرده است.

اظهارات نویسنده «جواهر مدینه»

«شری جونز» مدعی است: «می‌خواهم که این رُمان، انسان‌ها و فرهنگ‌های مختلف را به هم نزدیک کند، نه آن که باعث جدایی آنان شود... و جامعه اسلامی در جهان، توان آن را دارد که بتواند گفتگو درباره اندیشه‌ها را پیش ببرد و نباید از این نکته بی‌تفاوت گذشت...» و این اثر در واقع سازنده پلی میان فرهنگ هاست...».

وی می‌گوید: «این اثر به هیچ وجه مخالف یا ضد اسلام نیست و به قصد دشمنی با پیامبر اسلام و همسر ایشان نمی‌باشد، بلکه برعکس می‌خواستیم از این طریق به عایشه خدمتی کرده باشیم و پیامبر و همسرش را از افراد خوب جامعه معرفی نمایم... من در این کتاب قصد ستایش از نقش زنان جامعه گذشته به خصوص همسر پیامبر اسلام را داشته‌ام و برای این کار سال‌ها تاریخ عرب را مطالعه نموده‌ام...».

وی در موضعی طلبکارانه و با ژست روشنفکری در دفاع از آزادی بیان مدعی‌ست: «...این جا من مطرح نیستم، این مسئولیتی بزرگ‌تر از شخص من است، مسأله این نیست که آیا من زنده می‌مانم یا می‌میرم؛ مسأله آینده جهان آزاد و آینده دموکراسی و آینده آزادی بیان است. من قصد ندارم مثل برخی از زیر این مسئولیت شانه خالی کنم و راهم را بگیرم و بروم، آن هم فقط برای این که چون ممکن است فردی به من آسیب برساند...»^۱

مخالفان و موافقان

^۳- به نقل از سایت آفتاب نیوز در تاریخ ۱۲/۷/۸۷

انصراف «Random House» از انتشار این کتاب بازتاب‌هایی را در دو جهت مخالف و موافق داشته، که این دو دسته را ناشران، نویسندگان، شخصیت‌های علمی-فرهنگی، مجامع، مراکز و تشکل‌ها و مؤسسات اسلامی و غیر اسلامی شکل می‌دهند. خبرگزاری‌های کشورهای اسلامی، سایت‌های اینترنتی، انجمن‌ها، مجامع علمی-فرهنگی و شخصیت‌های اسلامی هر یک به نحوی واکنش نشان داده و اعلام موضع کرده‌اند، اما هیچ «دولت اسلامی» در این باره اعلام موضع نکرده و واکنش نشان نداده است؟!۱

ناظران و صاحب‌نظران معتقدند که مسلمانان میانه‌رو، فعلاً سیاست صبر و انتظار را در پیش گرفته‌اند و نمی‌خواهند این کتاب به بهانه‌ای برای خشونت تبدیل شود. از جمله واکنش‌های مخالفان انتشار این کتاب می‌توان به برگزاری نشست مطبوعاتی مسلمانان انگلیس اشاره نمود که در آن، تنی چند از فعالان مسلمان سخنرانی کرده و انتشار این کتاب را توهین به مقدسات اسلام دانستند و خواستار تعلیق انتشار آن در انگلستان شدند.^۱

«انجمن اسلام نت» نیز این کتاب را همانند کتاب، آیات شیطانی و کاریکاتورهای موهن دانمارکی، سومین اثری دانست که با هدف ایجاد شکاف بیشتر میان مسلمانان و دیگر ادیان به نگارش درآمده و انتشار آن را محکوم کرده است.^۲

از جمله پیامدهای انتشار این کتاب؛ حمله به منزل مدیر انتشارات «Gibsonscoer» انگلیس و به آتش کشیدن فروشگاه این کتاب است. این انتشارات، «جواهر مدینه» را در ماه سپتامبر ۲۰۰۸ میلادی چاپ کرد و مدیر آن هنگام اعلام خبر نشر آن گفت: «در جامعه‌ای آزاد، همه باید فارغ از ترس و واهمه به آثار ادبی دسترسی داشته باشند. ما به‌عنوان انتشاراتی مستقل سخت بر این عقیده‌ایم که نباید از عواقب این مجادلات واهمه داشته باشیم» و در دفاع از اقدام خود گفته است: «این کتاب دست روی سوژه زیبایی گذاشته که ما غربی‌ها از آن کمتر می‌دانیم و بسیار لازم است و جلوگیری از انتشار این کتاب؛ یعنی بازگشت به عصر تاریک اندیشی؛ انتشار این کتاب میزان تحمل ما را در برابر عقاید دیگران نشان می‌دهد». وی توهین آمیز بودن کتاب را رد کرد و افزود: آنچه علیه این کتاب در اینترنت نوشته‌اند صحت ندارد.

^۱ - مرکز اطلاعات و مدارک اسلامی

^۲ - خبرگزاری سنی نیوز

در واکنش به انصراف «Random House»؛ مؤسسه امریکایی «Longom trust charitable» که برگزار کننده جایزه دوسالانه ادبی است، شرکت «زندوم هاوس» را به دلیل این اقدام در لیست سیاه خود قرار داد. مدیر این موسسه برخورد این ناشر را، یک عمل سیاسی و خود سانسوری بزدلانه خواند و اعلام کرد تا زمانی که این ناشر، کتاب «جواهر مدینه» را منتشر نکند از پذیرفتن کتاب های دیگر آنها نیز خودداری خواهد کرد.^۱

اکنون به این جمله توجه کنید: «..شما می‌توانید هر مذهبی را به تمسخر بگیرید، این که شما مسلمان ، بودایی، مسیحی و هندو باشید تفاوتی نمی‌کند؛ باید تحمل شنیدن توهین را داشته باشید...!!!» این مطالب عقاید شخصی به نام «hell brother brix» یکی از رؤسای مؤسسه انتشاراتی «کتابخانه آزادی بیان» در دانمارک است که این چنین گستاخانه و بی ادبانه به ساحت مقدسات و ادیان، اهانت را روا می‌داند و این تفکر، ترجمه روشن و حقیقی «دفاع از آزادی بیان» است که هیچ ارزش و حرمتی برای عقاید دیگران قایل نمی‌شود.

سلمان رشدی نویسنده کتاب «آیات شیطانی» که کتاب خود را توسط «RandomHouse» منتشر کرده بود، در واکنش به اقدام این ناشر مبنی بر حذف این کتاب از ردیف انتشارات خود گفت: «این حرکت، سانسور از روی ترس است... و حقیقتاً سابقه بسیار بدی را بر جای می‌گذارد... از این کار بسیار نا امید شده‌ام...».

متأسفانه در کنار موافقان شری جونز، نویسنده کتاب «جواهر مدینه» نام یک زن مسلمان به نام «اسراء نعمانی» به چشم می‌خورد. او در مقاله اش که در «wallstreet journal» به چاپ رسیده، از کتاب مذکور دفاع می‌کند و عدم انتشار این کتاب توسط «زندوم هاوس» را اظهارات «پرفسور اسپیلبرگ» می‌داند و می‌گوید: متأسفانه این بار آنچه مانع چاپ یک کتاب پیرامون «ادبیات هنر و تمدن»!!! شده، یک مسلمان رادیکال نبود، بلکه یک آکادیمیستین امریکایی است.^۲

^۱ - سرانجام انتشارات «زندوم هاوس»، ترس از واکنش مسلمانان را به جان خرید و با قرار داد بسیار بالا،

کتاب «جواهر مدینه» را چاپ کرد. (مرکز خبری و اطلاع رسانی سایه امید - ۸۷/۹/۳)

^۲ - منظور پرفسور اسپیلبرگ استاد تاریخ دانشگاه تگزاس است.

اظهارات پرفسور دنیس اسپیلبرگ^۱

خانم اسپیلبرگ استاد دانشگاه «**texas Austin university**»، پس از مطالعه نسخه‌ای از این کتاب که توسط انتشارات «**RandomHouse**» جهت بازیابی به دانشگاه تگزاس ارسال شده بود، گفت: «محتوای کتاب احمقانه است ... احساس کردم وظیفه دارم تا منتشر کننده کتاب را توانایی این اثر برای برانگیختن خشم مسلمانان آگاه کنم... نویسنده در این کتاب؛ تاریخ مقدس را تبدیل به پورنوگرافی نرم کرده است.»

پرفسور اسپیلبرگ هم‌چنین در پاسخ به اظهارات نویسنده زن مسلمان که از کتاب «جواهرمدینه» حمایت کرده بود، در ضمن مقاله‌ای در مجله «وال استریت ژورنال» آورده است: «... به نظر اسراء نعمانی؛ من محرک اصلی عدم نشر کتاب «جواهرمدینه» بوده‌ام که کاملاً درست نیست ... من از لحاظ تاریخی برای «رندوم هاوس» نوشتم که این اثر یک افسانه محض است و پشتوانه تحقیقی و علمی ندارد. من از حیث یک تاریخ نگار و محقق وظیفه خود دانستم که به ناشر بگویم آنچه نویسنده درباره زندگی «عایشه» همسر پیامبر اسلام(ص) ادعا کرده دروغ است و حقیقت این است که تاریخ در این اثر جعل شده است. این اثر مطلب تازه‌ای درباره زندگی «عایشه» به خواننده نمی‌دهد، بلکه به سبک «آیات شیطانی» به تبلیغ علیه اسلام می‌پردازد. از لحاظ تاریخی به تصویر کشیدن غلط دین اسلام - به‌عنوان یک دین زن‌ستیز و وحشت‌آمیز- ریشه‌های عمیقی دارد و بحث‌های ضد اسلامی که از مسایل جنسی برای حمله به پیامبر اسلام و دین ایشان بهره می‌گیرد تاریخ طولانی دارد و همیشه کوشش شده است آمیزش جنسی توأم با خشونت را به آموزه‌های دین اسلام ارتباط دهند. من حق سانسور ندارم، اما وظیفه دارم به‌عنوان یک تاریخ نگار حقیقت را بیان کنم. ما به نام «آزادی بیان» حق نداریم با فروش داستان‌های ساختگی با عناوین جذاب، دیگران را توهین و تحقیر کنیم، خصوصاً که این امر در مورد «مقدسات» باشد. اگر خانم «نعمانی» و «شری جونز» بدین باور هستند که داستان‌های این‌گونه باعث انکشاف تمدن می‌شوند، بهتر است به جای دروغ پردازی و شایعه افکنی به حقیقت روی بیاورند و تاریخ حقیقی را به جای تزویر به دیگران هدیه نمایند.»

چند نکته

^۱ - P.Denis spielberg

۱. بر کسی پوشیده نیست که در پشت هجمه‌های فرهنگی غرب علیه اسلام و مسلمانان اهداف خاص سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و مذهبی نهفته است که ریشه‌های آن را می‌توان در طول تاریخ به روشنی یافت و نباید فراموش کنیم که غرب در مواجهه با اسلام، به ویژه پس از رویارویی چند دهه اخیر، آمادگی و توان به مراتب قوی‌تر و قبیح‌تر از این را نیز دارد.
۲. ارائه این اثر در قالب یک نوشته هنری، هشدار دیگری است که مسئولیت خطیر ما را در ارائه و عرضه هنرمندانه و بهره‌گیری از همه ظرفیت‌های رسانه‌ای و هنری گوشزد می‌کند.
۳. رفتار و روش برخی دولت‌های حاکم کشورهای اسلامی و نوع عملکرد ضعیف سیاسی آنان، ناخواسته در شکل‌گیری و گسترش اهانت‌ها تاثیر بسزایی دارد.
۴. از موارد مهم، ارایه منابع و متون حدیثی و تاریخی اسلام و ترجمه‌های فاخر از آنها، همراه با تحقیق، پالایش و سطح‌بندی، برای رفع نیاز واقعی تشنگان زلال معارف اسلام در جوامع مختلف است که با توجه به گرایش روز افزون و فوق‌العاده شهروندان غربی به دین اسلام و آموزه‌های آن در سطوح مختلف - با همه تلاشی که با هدف تخریب چهره نورانی اسلام و پیامبر اکرم(ص) صورت می‌گیرد- می‌تواند به عنوان یک فرصت بسیار مغتنم به شمار آید.
۵. موج تهاجم فرهنگی غرب در کنار آثار منفی خود، موجب ارتقای هویت اسلامی و بیداری مسلمانان به‌ویژه در نسل‌های جدید، در کشورهای غربی شده که می‌تواند تاثیر بسزایی در جهت معرفی چهره واقعی یک مسلمان و جلوگیری از وسعت و شدت تهاجم فرهنگی، تخریبی غربیان علیه اسلام و تحقیر و تمسخر مسلمانان باشد.
۶. در این بخش به گوشه‌ای از بیانات راهگشا و حکیمانه رهبر فرزانه انقلاب که فرمودند: «... باید روی شخصیت رسول اعظم(ص) کار کنیم. بعد از دوران قرون وسطی در دنیای مغرب زمین و مسیحیت، تهاجم تبلیغاتی وسیعی نسبت به شخصیت رسول اعظم(ص) انجام گرفت و دشمنان سوگند خورده اسلام فهمیدند که یکی از راه‌های مبارزه با اسلام این است که چهره نبی مکرم اسلام(ص) را مخدوش کنند و کارهای زیادی هم در این زمینه انجام گرفت، تا امروز که دشمن به نحو مستمر و شیوه‌های

مختلف روی اِمحای شخصیت پیامبر(ص) در ذهن‌های آزادگان عالم کار کرده است. مردم بسیاری در دنیا هستند که اگر پیامبر اسلام(ص) را به همان اندازه‌ای که مسلمان‌ها می‌شناسند یا حتی کمتر از آنها بشناسند - یعنی حقیقتاً فقط شبیحی از آن چهره منور بر دل‌های آنان آشکار شود - عقیده و گرایش آنها نسبت به اسلام و معنویت اسلامی تضمین خواهد شد. ما باید روی این مسأله کار کنیم. بزرگ‌ترین تبلیغ برای اسلام شاید همین باشد که ما چهره پیامبر اسلام را برای بینندگان و جویندگان عالم روشن کنیم و بسیار بجاست قبل از آن که دشمنان و مخالفان با روش‌ها و شیوه‌های فرهنگی و هنری پیچیده خود، چهره آن بزرگوار را در اذهان مردم بی‌خبر عالم مخدوش کنند، مسلمانان هنرمند و مطلع و وارد به شیوه‌های گوناگون در عالم با بیان و تبلیغ و تبیین راجع به آن شخصیت معظم و مکرم کار علمی و فرهنگی و هنری و تبلیغی بکنند، اینها کارهای لازمی است... . پس یک مطلب این است که باید روی معرفی شخصیت رسول اکرم(ص) کار کنیم و نه فقط شخصیت آن بزرگوار به معنای زندگی آن حضرت، بلکه ابعاد گوناگون وجود آن بزرگوار، مثل: اخلاقیات و روش حکومت و مردم‌داری و عبادت و سیاست و جهاد و تعلیمات خاص را مورد توجه قرار دهیم، نه فقط هم کتاب بنویسیم، بلکه باید کار هنری و تبلیغی را با شیوه‌های جدید و با استفاده از تکنیک‌های موجود شروع کنیم و نه فقط در جمهوری اسلامی، بلکه در همه اُنحای جهان اسلام، آن را انجام دهیم...»^۱.

^۱ - بیانات مقام معظم رهبری در تاریخ ۱۳۶۸/۷/۲۴ (در دیدار با میهمانان کنفرانس وحدت اسلامی، روحانیون و مسئولان و ائمه جمعه و برادران اهل تسنن و تشیع استان‌های کردستان، کرمانشاه و جمعی از اقشار مختلف مردم قزوین، مبارکه، سرخه و خواف ...)

پیش شماره اول ، زمستان ۱۳۸۷

پروژه‌های منطقه

۵۰